

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 80 0 П 089725 21 Рев
Бања Лука, 08.09.2022. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Сенада Тице, као предсједника вијећа, Тање Бундало и Биљане Томић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља 1. Д.Ш. из В.О., 2. Д.Г. из Г., 3. Г.К. из В.О., 4. З.Т. из В.О. и 5. Д.П. из Г., које све заступа пуномоћник Ф.М., адвокат из Т., против тужене З.Н. из Б., коју заступа пуномоћник М.Р., адвокат из Б., ради раскида или утврђења ништавости уговора, вриједност спора 50.000,00 КМ, одлучујући о ревизији тужене против пресуде Окружног суда у Бијељини број 80 0 П 089725 21 Гж 2 од 21.06.2021. године, на сједници вијећа одржаној дана 08.09.2022. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Бијељини број 80 0 П 089725 20 П 3 од 20.11.2020. године, одбијен је примарни тужбени захтјев тужитеља да се раскине уговор о поклону закључен између раније тужитељице Д.П.-Р. и тужене дана 14.07.2017. године пред нотаром Љ.Ш. из Б. под бројем овјере ОПУ-..., те да се наложи туженој да трпи да се у земљишно-књижној евиденцији и катастарском операту Града Б. успостави стање власништва и посједа некретнина како је било прије закључења предметног уговора, као и захтјев за накнаду трошкова поступка. Истовремено, усвојен је евентуални тужбени захтјев и утврђено да је ништав уговор о поклону закључен између раније тужитељице Д.П.-Р. и тужене дана 14.07.2017. године пред нотаром Љ.Ш. из Б. под бројем овјере ОПУ-..., те да се наложи туженој да трпи да се у земљишно-књижној евиденцији и катастарском операту Града Б. успостави стање власништва и посједа некретнина како је било прије закључења предметног уговора, те је тужена обавезана да тужитељима надокнади трошкове парничног поступка у износу од 12.934,00 КМ.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бијељини број 80 0 П 089725 21 Гж 2 од 21.06.2021. године, жалба тужене је одбијена и првостепена пресуда, у побијаном усвајајућем дијелу, потврђена. Одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Изјављеном ревизијом другостепену пресуду побија тужена, због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права, са приједлогом да се побијана пресуда преиначи или да се иста укине и предмет врати другостепеном суду на поновно суђење.

У одговору на ревизију тужитељи предлажу да се изјављена ревизија одбије као неоснована или да се иста одбаци као недозвољена.

Ревизија није основана.

Предмет спора у овој парници је примарни тужбени захтјев тужитеља да се раскине уговор о поклону закључен дана 14.07.2017. године између Д.П.-Р. (правне преднице тужитеља) и тужене под бројем ОПУ-..., те да се наложи туженој да трпи да се у земљишно-књижној евиденцији и катастарском оперативном упису успостави стање власништва и посједа како је било прије закључења уговора. Предмет спора је и евентуални тужбени захтјев да се утврди да је означен уговор о поклону ништав, те да се туженој наложи да трпи успоставу ранијег стања власништва и посједа у земљишно-књижној евиденцији.

Одлучујући о захтјеву тужитеља, по проведеном доказном поступку, првостепени суд је утврдио: да су Д.П. – Р. (раније тужитељица и правна предница садашњих тужитеља) и тужена дана 14.07.2017. године закључили нотарски обрађен уговор о поклону под бројем ОПУ-... којим Д.П. – Р. туженој поклања своју имовину; да је у вријеме закључења уговора Д. живјела сама у својој кући, да је имала пензију и другу имовину (земљу коју је давала у закуп) од које је остваривала приходе, да је већ била у позним годинама, да је обољела од карцинома јетре и панкреаса; да је тужена живјела у њеном комшилуку, да су се њих двије од прије познавала и биле у пријатељским односима, посјећивале се и међусобно помагале; да је тужена свака три мјесеца одлазила у Ш., гдје је чувала дјецу и боравила по три мјесеца; да је Д. одлучила да поклони своју имовину туженој, али да је усмено договорено да се тужена о њој брине, његује је и пази у болести, издржава, сахрани је и подигне надгробни споменик (у уговору о поклону нису поменуте ове усмено договорене обавезе); да је тужена неко вријеме издржавала Д. и испуњавала своје обавезе; да су тужитељи у овом предмету и сродници умрле Д. знали за тај договор; да је почетком септембра 2017. године Д. смјештена у старачки дом, гдје су је смјестили њене полусестре (тужитељице у овој парници), јер је Д. тврдила да се тужена о њој више не брине; да је Д. за свог живота поднијела предметну тужбу за раскид уговора о поклону; да је Д. у старачком дому умрла 25.11.2017. године и да су је сахранили тужитељи; да Д. од одласка у старачки дом више није контактирала са туженом, да туженој није било допуштено да је посјети.

На темељу тих чињеница, првостепени суд налази да је на страни тужене укључен неморални интерес да због злоћудне болести од које је боловала Д. дође до њене имовине, јер је Д. обећала његу иако је свака три мјесеца ишла у Ш.. Како су се саслушани свједоци (и свједоци који су саслушани по приједлогу тужене), као и сама тужена у свом исказу, суду изјаснили да се у конкретном случају радило о споразуму о доживотном издржавању, првостепени суд је закључио да је привидно уговорен уговор о поклону, а да су обе стране жељеле и уговарале уговор о доживотном издржавању. Према становишту првостепеног суда, то што је нотар у склопу професионалне активности по казивању странака сачинила уговор о поклону, не значи да нотару мора бити познато да су странке жељеле постићи нешто друго. Из ових разлога, позивом на одредбе члана 66. став 1. и 103. Закона о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85 и 57/89 те "Службени гласник Републике Српске" бр. 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04- даље: ЗОО), првостепени суд је одбио примарни тужбени захтјев, док је усвојио евентуални тужбени захтјев и утврдио да је уговор о поклону ништав, слиједом чега је тужену обавезао на успоставу ранијег земљишно књижног стања.

Одлучујући о жалби тужене, другостепени суд је прихватио утврђење првостепеног суда, да иза уговора о поклону постоји јасан договор уговарача о доживотном издржавању, што је сврха овог уговора, као и правни закључак да је уговор о поклону ништав. Имајући у виду одредбу члана 139. став 2. Закона о наслеђивању ("Службени гласник Републике Српске", бр. 1/09 до 82/19), према којој, поред нотарске обраде, уговор о доживотном издржавању мора садржавати јасно утврђена права и обавезе, нарочито оне везано за издржавање, те да су странкама објашњени сви аспекти и домени правног посла, другостепени суд закључује да предметни уговор не може произвести дејство као уговор о доживотном издржавању. У одговору на жалбене наводе, а код тога да је тужена у предметној парници саслушана, другостепени суд је налази да су ирелевантни наводи да је одбијањем приједлога за поновно саслушање туженој ускраћено право давања исказа. Слиједом наведеног, другостепени суд је жалбу тужене одбио и првостепену пресуду, у дијелу којим је усвојен евентуални тужбени захтјев, потврдио.

Одлуке нижестепених судова у оспореном дијелу којим је усвојен евентуални тужбени захтјев су правилне и законите и ревизионим наводима нису доведене у озбиљну сумњу.

Према одредби члана 66. став 1. ЗОО привидан уговор нема дејства међу уговорним странама. Али ако привидан уговор покрива неки други уговор, тај други важи ако су испуњени услови за његову правну ваљаност (став 2.).

Уговор код кога постоји привидна, неистинита, главна намјера, циљ или основ, јер при његовом закључењу постоји свјестан споразумни несклад између воља страна уговорница и њеног очитовања, је привидан или фиктиван. Правни учинци привидног уговора у односу на све стране уговорнице, састоји се у томе што је такав уговор непостојећи правни посао, јер поводом њега међу уговорним странама није постигнута никаква сагласност воља и што код таквог уговора недостаје било какав основ или циљ обавезивања, а уговор са непостојећим основом, је ништав.

У конкретном случају, између странака је закључен уговор о поклону. Међутим, према резултатима доказног поступка, стварна намјера уговарача је била закључење уговора о доживотном издржавању. То потврђују саслушани свјedoци, па и тужена у свом исказу потврђује да је са Д. имала усмени договор да ју у болести његује, издржава и пази, као и да ју по њеној смрти сахрани, подигне споменик и сноси трошкове њезине сахране. Тужена наводи и да је Д., све док иста није смјештена у старачки дом, пружила сву могућу његу, а не оспорава ни наводе тужитеља да јој је Д. дала пуномоћ за подизање пензије и да јој је поклонила и свој аутомобил.

И по самој природи ствари, код тога да је у вријеме закључења уговора Д. била у поодмаклој животној доби, разведена, да није имала дјеце, да се тужитељи (који су њене полусестре и полубрат по мајци), како наводе, нису могли старати о истој, да је већ тада Д. имала сазнање да је обољела од тешке болести, логичан је закључак да јој је већ тада, а поготово након што је болест узнапредовала, била потребна помоћ и њега друге особе.

Стога нису основани ревизиони наводи којима тужена приговара предњем утврђењу о намјери закључења уговора о доживотном издржавању. Позивање на исказ нотара Љ.Ш., која је обрадила предметни уговор и која је у овој парници саслушана у својству свјedoка, не може исходити другачији закључак, јер је очигледно да о својој правој вољи и намјери

уговарачи нису информисали нотара, већ су из њима знаних разлога тражили закључење уговора о поклону.

Код наведеног утврђења, те код тога да предметни уговор, како правилно закључује другостепени суд, не испуњава услове за правну ваљаност уговора о доживотном издржавању (одредба члана 139. ЗН), јер исти не дефинише обавезе уговарача у погледу издржавања, нити се заузврат дефинише отуђење имовине која припада примаоцу издржавања, чија је предаја даваоцу издржавања одгођена до смрти примаоца издржавања, правилно је усвојен евентуални тужбени захтјев и утврђено да је предметни уговор ништав. Тиме нису основани ревизиони наводи о неправилној примјени материјалног права.

Нису основани ни ревизиони наводи којима тужена спори правилност и законитост нижестепених пресуда тако што истиче да јој је онемогућено да присуствује саслушању тужитеља у својству парничних странака, док су тужитељи били присутни њеном саслушању.

Према стању списка предмета, ради се о саслушањима на рочиштима која су одржана 04.04.2019. и 18.04.2019. године, након којих је донесена ранија првостепена пресуда, која је је од стране другостепеног суда укинута рјешењем број 80 0 П 089725 19 Гж од 17.02.2020. године. У поновљеном поступку, који је претходио доношењу побијаних пресуда, странке су се сагласиле да се ранији искази странака и свједока прочитају (расправни записник од 09.07.2020. године), што значи да се евентуална повреда одредаба парничног поступка не односи на побијане пресуде. У сваком случају, наведена повреда није утицала на правилност и законитост побијаних одлука.

Тужена, даље, неосновано наводи да јој је онемогућено да као парнична странка буде саслушана на околност евентуалног тужбеног захтјева који је у овој парници усвојен.

Наиме, првобитним захтјев из тужбе тражено је да се предметни уговор раскине. Поведеном доказном поступку (у којем је саслушана и тужена у својству парничне странке), односно као резултат изведених доказа (посебно исказа тужене која је потврдила да се ради о уговору о доживотном издржавању), тужитељи су у овој парници истакли и евентуални тужбени захтјев (све наведено је претходило доношењу ранијих пресуда нижестепених судова). У поновљеном поступку тужитељи су остали код таквог захтјева (примарног и евентуалног), а тужена је предложила да се поново саслуша на околности евентуалног тужбеног захтјева, односно како је навела на околности избора нотара, разговора код нотара. Овај приједлог је првостепени суд одбио (док је усвојио приједлог да се у својству свједока саслуша нотар), уз образложење да наведено није процесно економично с обзиром да је тужена у иностранству, да је због пандемије корона вируса неизвјестан њен повратак, те налазећи да је саслушање исте несврсисходно.

Прије свега, у доказном поступку није могла бити поново саслушана само тужена, а да се не саслушају тужитељи, јер саслушање парничних странака подразумијева саслушање и тужитеља и туженог. Осим тога, тужена се у овој парници могла изјаснити о евентуалном тужбеном захтјеву (што и јесте учинила), јер изјашњење не подразумијева искључиво њено саслушање у својству парничне странке. Надаље, тужена у предметној парници јесте дала исказ у својству парничне странке (који је читан у поновном поступку) и као резултат изведених доказа, посебно њеног исказа, тужитељи су и поставили евентуални тужбени захтјев. Стога, прихватајући и разлоге које је у овом дијелу дао првостепени суд, произлази да се не ради о повредама поступка.

Из датих разлога, изјављену ревизију је ваљало одбити, примјеном одредбе члана 248. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13).

Предсједник вијећа
Сенад Тица

За тачност отправака овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић